A. et Ω.

OBSERVATIONES PHIL

De

BAPTI

PRO MOR

ex 1 Corinth. Cap.

Publicae συμφιλολογȣ́ντ

ad d. XXIII. Dec. A. cIↄ

in

AVDITORIO PHILOSO

PRAESID

GOTTFR. OLEA

ſiſtet

CHRISTIANVS HENRICV

Gaudicio-Miſn

LIPSIAE

LITERIS GOEZIA

t. Ω.

PHILOLOGICAS

&

TISMO

ORTVIS

Cap. XV, 29.

λογέντων censurae

ec. A. cIↄ Iↄcc IV.

in

HILOSOPHORVM

E SIDE Gottfried Olearius

LEARIO, P. P.

ſtet

NRICVS BOSSECK,

cio-Miſn.

S I A E,

GOEZIANIS.

EXCELLENTISSIMO

ET INSIGNIBVS IN REMPVBLICAM MERITIS

CELEBERRIMO VIRO,

DOMINO,

HENRICO BORNIO,

IVRISCONSVLTO,

CVRIAE SVPREMAE PROVINCIALIS, QVAE LIPSIAE EST, ET SCABINATVS ELECTORALIS IBIDEM ASSESSORI GRAVISSIMO, AMPLISSIMI SENATVS IN VRBE PATRIA PROCONSVLI LONGE SPECTATISSIMO,

PATRONO, SVSCEPTORI AC EVERGETAE SVO PIE COLENDO,

HOC QVALECVNQVE STVDIORVM SVORVM SPECIMEN ET SEMETIPSVM

SVBMISSE OFFERT,

SIMVLQVE

VITAM LONGAEVAM AC FELICEM DEVOTISSIME EX ANIMO APPRECATVR

CHRISTIANVS HENRICVS BOSSECK.

1. Cor. XV, comm. 29.

Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;

§. I.

E Baptiſmo pro mortuis quo minus aliquid commentari & nos auderemus, facile perſuadere nobis debebat, quod hoc noſtro aeuo maximorum in omnibus partibus, in quas in Europa diviſa religio eſt, Virorum diligentiam iſtud argumentum occupauerit. Iſto enim omnino labore ſuperſedere poſſe poteramus videri, poſtquam non nimis longo temporis interuallo ex Lutheranis viri noſtra laude maiores Seb. Schmidius, Henricus Mullerus, & Abrahamus Calovius: ex Geneuenſem reformationem ſecutis Ioh. Verderius Theologus Montalbanenſis, Io. Cloppenburgius, Jo. Frid. Spanhemivs & Io. Marckius, ex Romanæ denique Eccleſiæ Theologis Ioannes Harduinus peculiaribus Diſſertationibus illo cum laude fuere defuncti. Nubem enim ſcriptorum de illo argumento reliquorum in iſtis Diſſertationibus copioſe allegatorum hic commemorare nihil attinet. Nec inuiti certe patimur, ut, ſi cui actum nos agere nunc videatur, vtcunque libuerit de hisce ſchedis noſtris ille ſtatuat. Nos apud aequos iudices non nihil tamen penitus egiſſe videbimur; quibus id propoſitum hic eſt, vt ſuppleamus ea, quae a viris modo laudatis copioſe atque erudite digeſta fuere: Cumque a nemine eorum hucusque fuerint examinata, vel examinari etiam potuerint, quae olim a Valentinianorum nonnullis & nuperrime ab Henrico Hammondo, Ioanneque Harduino & Ioanne Clerico prolata fuere, nec ea, quæ ad pingendam

 ſenten-

ſententiam obſoletam quidem, de nouo tamen attulere Io. Markius & Samuel Porzipcovius, ea vt paulo diligentius ad ingenuae Critices lancem expendamus: tum denique vt eam, quæ verisſima nobis videtur & ſimplicisſima de baptiſmo pro mortuis ſententiam, ſi fieri posſit, nouis quibusdam obſeruationibus mage confirmatam reddamus. Quamuis enim haut pauca alia quoque circa doctisſimorum virorum in hoc argumento nauatam operam ſeſe monenda offerrent, cum tamen ſine taediosa multarum rerum vel centies dictarum repetitione ea ordine digerere & luculenter exponere hautquaquam liceret, præterire ea viſum mage conſultum, quam nimis audacter patientiae Lectorum periculum facere.

§. II. Facile autem conſentimus cum Harduino in omnes illas interpretationis Leges, quas ob oculos habendas in loci apoſtolici, de quo agimus, interpretatione eſſe jure meritoque exiſtimat. I. non eſſe abs ſenſu natiuo & maxime proprio vocum abſcedendum, vbi inprimis extra verborum ſenſum translatum exponi omnia commode poſſunt & explanari. II. Eam unice probandam eſſe loci cujusuis noui fœderis interpretationem, quae ſit non latinae modo lectioni, ſed & graeco fonti conſentiens. Atque id ita quidem, vt ne vim vllam verbis afferre videatur. III. Baptiſmi nomine, qui propter mortuos ſuſcipitur, non intellexiſſe Paulum ritum aliquem inanis ac vanae religionis, cum veroſimile non ſit ex tam leui cauſa, & ex inſano amentium ritu ducere argumentum eum voluiſſe, ad quod cuiuis in promptu eſſet reſponſio, delirare homines eum vſurpantes, erroremque cumulare errore: nec facile credi queat, ſine caſtigatione Paulum dimiſiſſe errorem, cum leuiora errata ſeuere reprehendere ſoleat. IV. Græca locutione ὑπὲρ τῶν νεκρῶν non omnes omnino mortuos, ſed certos aliquos nominatim deſignari. Quod jam olim hic inculcandum vir magnus Ioſephus Scaliger exiſtimauit, qui Baptiſmum ὑπὲρ τῶν νεκρῶν & ὑπὲρ νεκρῶν non minus differe diſputat quam ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, qualis ſit filiae Iairi et Lazari, et ἀνάστασιν νεκρῶν quae ſit omnium vniuerſim. Et certe firmare hoc oppido luculenter videtur, quod poſtea ſine articulo legitur εἰ ὅλως νεκροὶ

Ep. 136. ad Rich. Thomſonum.

οὐκ

οὐκ ἐγείρονται, *si omnino mortui non resurgunt.* V. Ne si quid vetusti moris hic aut dogmatis a Paulo designari dicatur id pari iure inficiari liceat quo affirmatur, tum certis istud documentis comprobetur, et vestigium aliquod priscae consuetudinis demonstretur in sequente aeuo. Quibus regulis omnibus addere liceat illas praeterea, quas nec Harduinus nec alius quicunque Philologorum facile in dubium vocauerit: et quas non minus quam ceteras istas, ad solidum de Apostoli sensu iudicium ferendum, afferre momenti quilibet facile perspexerit. Supposito nempe VI eo, quod de baptismo hic agatur, necesse esse, vt argumentum petatur ex eo, quod indoli naturae eius et institutioni proprium maxime sit atque conueniens. VII maximam vim esse demonstrandi sensum singularis alicuius ῥήσεως in totius orationis nexu atque coniunctione. Denique VIII eam sententiam reliquis omnibus merito esse anteponendam, quae saluis reliquis interpretationis regulis, maximum robur vimque concludendi maxime conspicuam argumento Apostoli conciliauerit.

§. III. Istas iam leges a Ioanne Harduino ex parte propositas, a sana ratione sancitas omnes et confirmatas, ob oculos habentes, ad examen sententiarum quarundam praetermissarum nos accingimus. Vix opus autem esse putamus, eas applicare turpissimo Valentinianorum commento, quod legimus in excerptis Theodoti Trapezuntii, vitae genere Coriarii. Cuius tamen mentionem quandoquidem nullam inuenimus apud eos, qui de hoc argumento commentati fuere, non malam paulo diligentiorum lectorum gratiam nos inituros spetamus, si integrum locum ex illis excerptis cum versione nostra et qualicunque explicatione hic repetamus. Τὸ κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτοὺς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς, τὴν προβολὴν τὴν ἀρίστην φασὶν οἱ οὐαλεντινιανοὶ τῆς σοφίας λέγεσθαι. ἀφ᾽ ἧς τὰ μὲν ἀῤῥενικὰ ἡ ἐκλογὴ, τάτε θηλυκὰ ἡ κλῆσις· καὶ τὰ μὲν ἀῤῥενικὰ ἀγγελικὰ καλοῦσι, τὰ θηλυκὰ δὲ ἑαυτοὺς, τὸ διαφέρον πνεῦμα. οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀδὰμ τὸ μὲν ἀῤῥενικὸν ἔμεινεν αὐτῷ, πᾶν δὲ τὸ θηλυκὸν σπέρμα ἄρα ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐνα γέγονεν, ἀφ᾽ ἧς αἱ θήλειαι, ὡς ἀπ᾽ ἐκείνου οἱ ἄῤῥενες. τὰ οὖν ἀῤῥενικὰ μετὰ τοῦ λόγου συνεστάλη, τὰ θηλυκὰ δὲ ἀπεν-

δρωθέντα ἑνοῦται τοῖς ἀγγέλοις καὶ εἰς πλήρωμα χωρεῖ. Διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ εἰς ἄνδρα μετατίθεσθαι λέγεται, καὶ ἡ ἐνταῦθα ἐκκλησία εἰς ἀγγέλους. Καὶ ὅταν εἴπῃ ὁ ἀπόστολος· ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; ὑπὲρ ἡμῶν γάρ φησιν οἱ ἄγγελοι ἐβαπτίσαντο, ὧν ἐσμὲν μέρη. νεκροὶ δὲ ἡμεῖς, οἱ νεκρωθέντες τῇ συστάσει ταύτῃ· ζῶντες δὲ καὶ ἄῤῥενες οἱ μὴ μεταλαβόντες τῆς συστάσεως ταύτης· εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται τί καὶ βαπτιζόμεθα (lego βαπτίζονται;) ἐγειρόμεθα οὖν ἡμεῖς, ἰσάγγελοι τοῖς ἄῤῥεσιν ἀποκατασταθέντες, τοῖς μέλεσι τὰ μέλη εἰς ἕνωσιν. οἱ βαπτιζόμενοι δέ φασιν ὑπὲρ ἡμῶν τῶν νεκρῶν, οἱ ἄγγελοί εἰσιν οἱ ὑπὲρ ἡμῶν βαπτιζόμενοι, ἵνα ἔχοντες καὶ ἡμεῖς τὸ ὄνομα μὴ ἐπισχεθῶμεν κωλυθέντες εἰς τὸ πλήρωμα παρελθεῖν τῷ ὅρῳ καὶ σταυρῷ. διὸ καὶ ἐν τῇ χειροθεσίᾳ λέγουσιν ἐπὶ τέλους, εἰς λύτρωσιν ἀγγελικήν, τουτέστιν ἣν καὶ ἄγγελοι ἔχουσιν. ἵν᾽ ᾖ βεβαπτισμένος ὁ τὴν λύτρωσιν κομισάμενος τῷ αὐτοῦ ὀνόματι, ᾧ καὶ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ προβεβάπτισται. ἐβαπτίσαντο δὲ ἐν ἀρχῇ οἱ ἄγγελοι ἐν λυτρώσει τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν ἐν τῇ περιστερᾷ κατελθόντος, καὶ λυτρωσαμένου αὐτόν. H. e. *Quod dicitur ad imaginem Dei fecit eos, fecitque illos marem et foeminam, eo progeniem optimam dicunt Valentiniani sapientiae indicari, a qua masculinum genus est electio, fœmininum vocatio. Et masculinum quidem genus vocant angelos, fœmininum vero seipsos, qui sint diuersi generis spiritus. Sic etiam in Adamo quod masculum erat remansit in ipso : Omne vero fœmineum semen ab illo deriuatum Euam constituit, a qua fœminae, sicut ab illo mares. Masculum itaque genus vna missum est, vt* λόγῳ *siue verbo praesto esset. Fœmineum vero postquam fuit exutum, angelis vnitur, et in plenitudinem concedit. Propterea fœmina in virum, Ecclesia vero, quae hic est, in Angelos transferri dicitur. Et quando dicit Apostolus : Inde quid facient* qui baptizantur pro mortuis, *pro nobis certe dicit angelos baptizari quorum pars sumus. Nos vero mortui, qui ista conditione morti obnoxii facti sumus : viuunt vero, et mares sunt, qui huius conditionis non facti fuere participes.* Si mortui non resurgunt quid baptizantur ? *Nos itaque resurgimus restituti, vt simus aequales natura angelica maribus,*

mem-

membris membra ad coniunctionem. Qui vero baptizantur, inquiunt, pro nobis mortuis, angeli sunt baptizati pro nobis, vt et nos nomen habentes ne detineamur, quo minus in plenitudinem perueniamus, probibiti termino et cruce. Hinc etiam quando manus imponunt inter postrema inquiunt in redemtionem angelicam, *hoc est quam et angeli habent. Vt ille, qui redemtionem accipit, baptizetur in idem nomen, in quod et angelus eius ante baptizatus fuit. Baptizati vero sunt in principio angeli in redemtionem nominis, quod super Iesum in columba descendit ipsumque redemit.* En nugas Valentinianorum, et tenebras plusquam Cimmerias, quibus tamen vt lucem aliquam affundamus, systema istarum noctuarum, quantum instituto nostro satis, paucis ob oculos ex Irenaeo ponendum. *Pleroma* itaque apud eos, quod *plenitudinem* vertimus, erat spirituale istud triginta aeonum systema, in quo primus *Aeon* erat *Bythus* vel *Propator*, ex quo et *Sige* reliqui *aeones*, systema illud spirituale absolventes, geniti fuere omnes. Vltimus *in Pleromate Aeon* erat *Sophia.* Ordines vero quasi *aeonum* in *Pleromate* cogebat Ὅρος *terminus*, qui idem et σαυρὸς *crux* dicebatur, vt alia nunc taceamus eius nomina. Ille *Sophiam* in *pleromate* continuit, a *Propatore* ἐνθυμήσει *concupiscentia* sua dilapsuram: Imo ipsam illam ἐνθύμησιν cum adhaerente ei πάθει *affectu* a σοφία divulsum extra *Pleroma* constituit. Haec ἐνθύμησις, ipsa quoque *Sophia dicta et Achamoth,* reliquis omnibus rebus extra πλήρωμα originem dedit, diuersis, prout illa πάθει modificaretur diuerse: inter alia ἐνθύμησις *conuersione* et *timore* suo angelos produxit, ipsos quoque extra πλήρωμα et animas πνευματικὰς ad fœmineam propius accedentes indolem, quas *ecclesiam* vocant. *Spirituales* vero *animas* istas in consummatione mundi vna cum matre sua ἐνθυμήσει τῆς σοφίας, quae et ipsa *Sophia* dicitur, in *pleroma*, quo exclusi hucusque fuerant ab ὅρῳ, recipiendos esse: ipsamque quidem ἐνθύμησιν cum *saluatore*: animas vero spirituales cum angelis Saluatoris ὁμογενέσι, qui nunquam extra πλήρωμα fuere, tanquam sponsas cum sponsis suis esse coniungendas. In hoc systemate id diuersum inuenio a systemate Valentinianorum Theodoti, quod hi angelos cum quibus animae iungendae sunt σοφίας, (quae nulla alia intelligi potest quam

Iren. L. II c. I. p. 9.

ib. §. 7. 9. 10.

ἐν-

ἐνθύμησις pleromate exclusa,) προβολὴν esse dicant, secus vero illi, qui angelos Saluatoris, nec ab ἐνθυμήσει natos nec pleromate vnquam exclusos, vt qui sint συγγενεῖς saluatoris, intelligunt. Nisi dicendum sit, cum Irenaeus rem luculenter haut edisserat, angelos illos Saluatoris quoque extra πλήρωμα fuisse primum a Sophia progenitos, inde in consummatione rerum omnium cum Saluatore iunctos, eique additos comites, atque tum animabus fuisse desponsatos: quae manifesta Valentinianorum Theodoti est doctrina: qua ratione vox συγγενεῖς apud Irenaeum non συγγένειαν significaret angelorum Saluatoris cum Saluatore, sed inter
T. 1. p. 363. se inuicem, vt errasse oporteat Athanasium, qui in oratione II contra Arianos priori modo, quod dixere Valentiniani, accepit. Iam vero istis praesuppositis manifestus est primo significatus vocis κλήσεως *vocationis* qui tribuitur τῷ θηλυκῷ h. e. *foemineo animarum sexui.* Scilicet idem est, quod ἐκκλησία, quod nomen apud Theodotum diserte inferius fœmineo animarum sexui tribuitur: ἐκλογῆς *electionis* nomine reseruato masculo angelorum sexui, vt nobiliori. Nempe κλῆσις idem est, quod κεκλημένοι vocati, qui Ecclesiam constituunt, et ἐκλογὴ idem quod ἐκλελεγμένοι *electi*, sicut περιτομὴ idem est quod περίτμητοι *circumcisi*, et ἀκροβυστία idem quod ἀκρόβυστοι siue *incircumcisi*. Quod vero apud Theodotum est τὰ οὖν ἀρρενικὰ μετὰ τοῦ λόγου συνεστάλη, *masculum igitur genus vna missum est, vt Verbo praesto esset,* manifeste explicant Irenaei ista, quibus δορυφόρους δὲ τοῦ λόγου ὁμογενεῖς ἀγγέλους προβεβλῆσθαι dicit: satis enim apte vox συνεστάλη *ministerium* angelorum quod sit vniforme, notat, ab Irenaeo δορυφόρων συγγενῶν, *satellitum eiusdem generis* nomine expressum. Quae sequuntur apud Theodotum τὰ θηλυκὰ δὲ ἀπενδρωθέντα ἑνοῦται τοῖς ἀγγέλοις καὶ εἰς πλήρωμα χωρεῖ. *foemineum vero postquam fuit exutum, angelis vnitur, et in plenitudinem concedit.* Optime explicant ista Irenaei: τοὺς δὲ πνευματικοὺς ἀποδυσαμένους τὰς ψυχὰς, καὶ πνεύματα νοερὰ γενομένους, ἀκρατήτως καὶ ἀοράτως ἐντὸς πληρώματος εἰσελθόντας νύμφας ἀποδοθήσεσθαι τοῖς περὶ τὸν σωτῆρα ἀγγέλοις: quod ita vertit vetus Interpres: *Spiritales vero exspoliatas animas* (vel

potius

potius id, quod stylo Pauli Apostoli ψυχικὸν, *animale* est) *et spirituales factos, inapprehensibiliter et inuisibiliter intra pleroma ingressos, desponsari iis, qui circa saluatorem sunt, angelis.* Certe enim quod Irenaeo sunt πνευματικοὶ ἀποδυσάμενοι τὰς ψυχὰς, hoc sunt Theodoto τὰ θηλυκὰ ἀπενδρωθέντα. Videtur enim facta vox ἀπενδρωθέντα ab ἔνδερα vel ἐνδόθερας, quorum vtrumque habet Hesychius. ἔνδερα dicit esse τὰ ἐκδερόμενα *excoriata*, ἐνδόθερας τὰς ἀποκοπὰς τῶν νεοθόρων δερμάτων *recisamenta pellium recens detractarum.* Eruntque adeo τὰ θηλυκὰ ἀπενδρωθέντα genus fœmineum, hoc est animae, pellibus quasi spoliatae, crassiori scilicet illo indumento, quod τὸ ψυχικὸν et ψυχὴ dici assolet. Quae vero de baptismo angelorum ad explicandum baptismum pro mortuis subiunguntur, ea fateor nuspiam mihi sese obtulisse alias. Sensus perspicuus est, *baptizatos* scilicet *angelos esse, vt et nos habentes nomen in pleroma ingredi possemus* : eos vero tanquam viuos pro mortuis esse baptizatos. In phrasi tantum *nomen habere* obscuritas. Videtur itaque eo spectare, quod baptizemur εἰς ὄνομα *in nomen*, vnde etiam apud Valentinianos frequens in omnibus Baptismi formulis, quarum multas recenset Irenaeus, *nominis* mentio. Quae autem ad firmanda illa, quae de baptismo angelico dicta fuerant afferuntur: ideo scilicet in χειροθεσίᾳ h.e. *manuum impositione* in baptismo, postremo haberi verba εἰς λύτρωσιν ἀγγελικήν; ea clarissimam rursus lucem accipiunt ex Irenaeo, vbi integra formula. En illam: τὸ ὄνομα τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ πάσης Θεότητος καὶ κυριότητος καὶ ἀληθείας ὃ ἐνεδύσατο Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ἐν ταῖς ζώαις τοῦ Φωτὸς τοῦ χριστοῦ, χριστοῦ ζῶντος διὰ πνεύματος ἁγίου, εἰς λύτρωσιν ἀγγελικήν. *Nomen, quod absconditum est ab vniuersa Deitate, et dominatione, et veritate, quod induit Iesus Nazarenus in Zois luminis Christi, Christi viuentis per Spiritum S. in redemtionem angelicam.* Hicque adeo formulam hanc finem habere, nec spectare ad eam quae apud Irenaeum postea sequuntur, recte animaduertit clarissimus Rhenferdius in Dissertatione de redemtione Marcosiorum et Heracleonitarum, quem secutus et doctissimus Irenaei editor Io. Ern. Grabius fuit. Manifeste profecto hoc Theodotus innuit verbis

L. 1. c. 18. §. 2.

l. c.

§. 35.

λέγουσιν ἐπὶ τέλους, *sub finem dicunt*. In eo vero clarissimo Rhenferdio assentire non possum, quod mox sequentia verba nouam formulam existimat esse, quae mihi videntur tantum appendix prioris. Nempe antea dixerat Irenaeus formulis huiusmodi ἑβραϊκὰ ἐπιλέγειν ὀνόματα, *Hebraeas subiungere voces* istos homines. Illae itaque voces sunt, quas subiungit, eisque titulum ὀνόματα τῆς ἀποκαταστάσεως: *nomina quae in restitutione per baptismum* vsurpantur, praefixit: et post quoque addit ea ἐπιλέγειν *subiungere prioribus* istos Haereticos. Haec ipsa autem formula dicebatur λύτρωσις et ἀπολύτρωσις teste Irenaeo, qua de re docte Cl. Rhenferdius: vnde lucem accipiunt Theodoti nostri verba ἵν' ᾖ βεβαπτισμένος ὁ τὴν λύτρωσιν κομισάμενος, etc. hoc est *vt ille qui accipit λύτρωσιν*, i.e. super quo recitatur haec formula, *baptizetur in idem nomen, in quod baptizatus est angelus ejus*. Verum satis de istis. Explodere istam explicationem Baptismi pro mortuis nihil opus, cum sola regula, quam quinto loco proposuimus, vno eam ictu penitus prosternere valeat.

§. IV. Vt ad eas igitur examinandas progrediamur sententias, de quibus nobis potissimum agere constitutum est, primus prodeat Henricus Hammondus, qui verba Pauli τί οὖν ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, de quibus sermo est, ita παραφράζει: *Ab iis, qui inter vos negant resurrectionem mortuorum, hoc vnum quaesivero: quare ergo in baptismo professi sint se haec credere, cum sit certum, resurrectionem mortuorum* (quae breuitatis causa exprimitur hic voce mortui) *esse ex potissimis fidei capitibus, in quae baptizati fuerunt. Quare hi homines in baptismo professi sunt hoc fidei Christianae Caput a se credi, si non credebant? Baptizari instar Christiani, nec credere resurrectionem, est res absurda, et dissimulatio, quam nunquam nec Deo nec hominibus probabunt.* Istam paraphrasin suam illustraturus firmaturusque, sequentia in notis subiungit: *Quae in Paraphrasi a nobis allata est huius loci interpretatio, ea est omnium expeditissima, qua* ὑπὲρ *vertitur* ad *vt Hebraicum* על. *Nam vox* νεκροὶ *est veluti inscriptio maximi momenti capitis in symbolo* de resurrectione mortuorum. *Sic apud Iudaeos* על עבודה זרה *est* ad cultum pere-

gri-

grinum *denotatque id praeceptum, quo Adamidae vel Neachidae colere vetiti sunt peregrinos Deos.* Sic על ברכת השם ad benedictionem nominis *est praeceptum quo iussi sunt colere verum Deum. Similiter inscriptiones Constitutionum in vnum aut duo verba contrahi solent. Hanc in rem digna sunt quae afferantur verba doctissimi Viri Ios. Scaligeri ex cap. IX elenchi Tribaeresii Serariani.* Non solum Rabbini sed et Doctores Latini notissimas et vulgo tritissimas sententias dimidiatas solent citare. Ita etiam prouerbia apud omnes nationes aliquando inchoata proferuntur. *Exemplum profert* δῶρον ex Matth. XV, 5. *Sic Suidas vtitur proverbio* ἀπὸ καταδυομένης *e submersa* pro integro ἀπὸ καταδυομένης ὅτι ἂν λάβῃς κέρδος, ex demersa naui quicquid ceperis, lucrum est.

§. V. Haec vero Doctissimi Hammondi interpretatio manifeste repugnat regulis a nobis propositis, secundo et quinto loco, quae vllam vim verbis inferre prohibent, nec quicquam moris veteris supponi volunt, quod vsu receptum fuisse luculenter probari nequeat. Certe in vtramque impingit, dum allegationem in iis quaerit, quam nunquam reddere possunt. Primo enim hoc quidem viro doctissimo manu largimur vtraque, non infrequens esse, vel titulum legis alicuius constitutionisque aut etiam integri tractatus allegari a bonis scriptoribus, ex vno duobusque verbis contractum, quae ipsum corpus legis ingrediantur. Verum exemplo probari nullo poterit, verba illa alia esse quam quae vel argumentum libri significant, vel inchoent legem textumque allegatum, quod ICtis nostris est frequentissimum; quodque in prouerbiis etiam allegandis obseruari solet, vt ipsa affatim probant ab Hammondo allegata exempla. Initiale vero verbum articuli, quo resurrectionem carnis in symbolo profitebantur Candidati, non certe erat νεκρῶν, sed potius ἀνάστασις; imo si ex hodierno symbolo Apostolico indicium ferre liceat, ne mentio quidem νεκρῶν, sed σαρκὸς facta fuit, quam vocem ab initio ad euitandas aduersariorum strophas adhibitam fuisse docte ostendit nuperrimus autor Historiae Criticae Symboli Apostolici. Quamvis horum argumentorum vtrumq; contra eos tantum valeat, qui pri-

 mis

mis temporibus formulam illam confessionis de resurrectione obtinuisse admittunt. Contra eos vero, qui hoc non admittunt, alio telo vtendum, quod paulo post suggeremus. Deinde hoc obseruandum etiam, quod ipsi Symboli Christiani articuli tituli fere tantum sint Christianae professionis; quorum rursus comminisci titulos quam absonum! Tertio vbi id, quod Hammondus cupit, significant Scriptores Graeci Romanique, simul vel legis, vel constitutionis, vel paragraphi mentionem faciunt, ac prima eius verba addunt, a quibus eam quasi denominant: vt adeo, si Paulo eorum exemplo loquendum fuisset, ita verba fuissent coniungenda *τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τοῦ κεφαλαίου τῶν νεκρῶν.* Nec iuuant Hammondum Hebraeis receptae allegationes על עבודה זרה et ceterae: Hic enim integri tractatus citantur, quorum titulus ille est, ut adeo dicatur על עבודה זרה in *Cultu peregrino* hoc est in tractatu nomen illud gerente obuium tale quid esse: quemadmodum nos v. gr. in Synagoga Iudaica Buxtorfium, vel in Antiquitatibus Iudaicis Iosephum tale quid habere dicimus: diuersa vero ratio eius, de quo nunc agitur. Certe tituli alicuius legem nunquam allegaret ICtus solis allegatis verbis legis initialibus. De eo etiam dubito, an Praepositio *ὑπὲρ* tum adhibenda fuerit, et non potius ἐπὶ, si hoc dicere voluisset Apostolus *quid faciunt qui baptizantur professionem edentes articuli de mortuorum resurrectione? ὑπὲρ* enim notare quidem potest actionem vel passionem alicuius rei gratia susceptam, non vero coniunctionem actuum, qualem hic notare debet ex Hammondi hypothesi. Denique probari non potest Symbolum Apostolicum illa iam aetate iuxta omnes articulos, qui hodie illud constituunt, receptum iam fuisse, videnturque omnino initio simpliciter baptizati fuisse νεόφυτοι in professione Nominis Patris, Filii et Spiritus Sancti, reliqua explicationis loco diuersis temporibus, prout Ecclesiae ferrent necessitates, fuisse addita. Imo et id obseruandum, quodsi articuli de resurrectione tum cum maxime baptismi Candidatis edenda fuerit confessio, nullam tamen constantem eius formulam obtinuisse, a cuius verbis initialibus titulus ille fieri potuisset.

§. VI. Sed et argumentum fateor oppido infirmum nexisset

Apo-

Apoſtolus pro mortuorum reſurrectione, ſi ea, quam Hammondus illi affingit, eius fuiſſet ſententia, atque adeo octauo loco a nobis propoſita regula etiam conuellitur. Quae enim quaeſo argumenti vis? Baptiſmum ſuſcipientes reſurrectionem mortuorum eſtis profeſſi: Ergo datur mortuorum reſurrectio. Nihil magis promtum et expeditum, quam vel nexum et conſequentiam negare in hoc argumento: ab errore enim in iſta profeſſione commiſſo ad rei veritatem argumentari non licere, atque τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, hoc eſt principii petitionem committi, dum ſcilicet ſupponatur, recte illam profeſſionem factam eſſe. At inquiet Hammondus, ſic renunciandum fuiſſet Baptiſmo ab aduerſariis Pauli, hoc vero nondum fecerant. Sed hic quoque regerere licuiſſet illis: neutiquam vero quod in articulo de reſurrectione corporum aliter nunc ſentiant, eapropter baptiſmo eſſe renunciandum, ſe enim ſubſtantialia eius retinere, profeſſionem nempe Patris et quem miſerit Ieſu Chriſti ac ſancti Spiritus. Praeterea non reſurrectionem ſe profeſſos in baptiſmo eam, quam Paulus hic defendebat, ſed illam, quam Hymenaeus docebant et Philetus; aliique eius furfuris haeretici, qui reſurrectionem, quae facta iam erat, profitebantur: neque adeo propterea quod in ſententiam Pauli pedibus haut irent, baptiſmo ſtatim eſſe renuntiandum.

§. VII. Quod vero doctiſſimus Vir Harmenopulum, Ioannemque Chroſoſtomnm et Theophylactum, eandem, quam ipſe tuetur ſententiam, defendiſſe putat, in eo certe ingenio magis quam veritati litat: mirumque neminem vnquam Virorum doctorum eam in Chryſoſtomo inprimis et Theophylacto perſpexiſſe opinionem. Quin potius dicat quod res eſt, ſibique ipſi inventoris gloriam non deroget. Hoc quidem manu, quod dicitur, largimur vtraque, Patres allegatos in loco Pauli et ad fidem reſpexiſſe baptizandorum, et ad edi ab illis ſolitam fidei confeſſionem. Hoc enim ipſa verba eorum produnt luculenter; Harmenopuli quidem haut dubie: ille enim, poſtquam ex Chryſoſtomo Marcionitarum pro mortuis baptiſmum commemoraſſet, atque eos pro defendendo eo ad hunc ipſum Pauli locum provocare dixiſſet, ἀγνοοῦντες addit ὡς διὰ τὸ ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ de Sect. c. XI.

τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, καὶ ἐπ' ἐλπίδι ταύτης τοὺς βαπτιζομένους βαπτίζεσθαι τοῦθ' οὕτως εἴρηται, *non intelligentes hoc a Paulo dici ideo, quoniam baptizandi baptizantur in confessionem resur-*
Tom. III. p. 514. *rectionis mortuorum eiusque spem.* Similiter Chrysostomus μετὰ γὰρ τὸ ὁμολογῆσαι τοῦτο (ὅτι πιστεύομεν εἰς νεκρῶν ἀνάστασιν) μετὰ τῶν ἄλλων τότε κατιέμεθα εἰς τὴν πηγὴν τῶν ἱερῶν ναμάτων ἐκείνων. Τοῦτο τοίνυν ἀναμιμνήσκων ὁ παῦλος ἔλεγε, εἰ μή ἐστιν ἀνάστασις τί καὶ βαπτίζῃ ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, τουτέστι τῶν σωμάτων, καὶ γὰρ ἐπὶ τούτου βαπτίζῃ τοῦ νεκροῦ σώματος ἀνάστασιν πιστεύων. *Postquam confessi sumus hoc (quod credamus resurrectionem mortuorum) cum aliis, demittimur in fontem sacrorum illorum fluentorum; eius cum in mentem veniret Paulo, dixit: quare etiam baptizaris pro mortuis, hoc est corporibus, in hoc enim baptizaris credens resurrectionem mortui corporis.*. Vbi vt dixi ad confessionem resurrectionis et fidem, in qua baptizamur, respicitur quidem, contortae vero Hammondi intetpretationis, et confictae articuli de resurrectione mortuorum tituli allegationis nec vola nec vestigium. Chrysostomi mens prout mihi ex verbis eius repraesentatur, illa est: Baptizandi confessionem fidei editis omnes de resurrectione mortuorum, et in eam baptizamini, hoc ipso quod corpora vestra sacro lauacro immerguntur. Atque eo Paulus quoque respicit inquiens, quid pro mortuis baptizamini, hoc est quid corpora vestra quae morti obnoxia sunt νεκρώσιμα vel νεκρὰ, sacro lauacro tingitis, si mortui non resurgunt? nonne hoc ipso, quod sacra ista mysteria in corporibus vestris recipitis, corpora non interitura, nullo alias fructu tingenda, agnoscitis? Haec inquam manifeste Chrysostomi sententia, quam hic non examinamus, sed explicamus. Chrysostomi vero loco explicato nec Harmenopuli nec Theophylacti verbis opus est immorari, cum manifestum sit, non ob oculos habuisse tantum, verum et exscripsisse Chrysostomum eorum vtrumque, quod et Oecumenium aliosque ex veteribus fecisse deprehendimus.

§. VIII. De Ioannis Harduini sententia simili iam ratione dispiciendum. Ille βαπτιζομένους ὑπὲρ τῶν νεκρῶν interpretatur *Baptizatos occasione mortuorum*, vel *propter mortuos*. Nempe eam vim esse ait vocis ὑπὲρ, vt non finem modo, sed et antece-

den.

dentem causam interdum denotet. Sic enim in Epistola ad
Ephesios Paulus: *Audiens fidem vestram, quae est in Domino* I, 15.
Iesu, et dilectionem in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro
vobis: εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν hoc est *propter vos*, propter illam
vestram fidem dilectionemque, de qua audio. *Et* in posteriore
ad Corinthios: *occasionem damus vobis gloriandi pro nobis* ὑπὲρ 2. Cor. V, 12.
ἡμῶν, nostri causa *propter nos*, et alibi *pro hujusmodi gloriabor* 2. Cor. XII, 5.
ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι. His ita constitutis, anno eo, quo
istam exarauit epistolam Apostolus, morbum inuasisse Corinthios
ait, quo grassante diem plurimi supremum obiuerint. Ejus rei
ipsum Paulum testem allegat, multos infirmos et imbecilles et
dormientes in illa Ecclesia commemorantem in hac ipsa epistola,
eiusque rei causam profanam corporis et sanguinis Domini vsur-
pationem indicantem. Receptissimum vero in Ecclesia fuisse,
vt temporibus huiusmodi mortiferis conuolarent ad baptismum
cateruatim Iudaei, Pagani, Catechumeni, quod doceat lucu-
lenter Augustinus in sermone quarto eorum, quos Sirmondus
edidit, et in libro de excidio vrbis Romae, epistolaque
CLXXX ad Honoratum. Eum itaque morem respexisse Paulum,
dicereque leti ingruentis metu, τῷ φόβῳ τῶν νεκρῶν, vel quod
eodem redeat *propter mortuos* siue occasione mortuorum ὑπὲρ
τῶν νεκρῶν, plurimos baptismi lauacrum ambire. Quo quidem
studio prospicere sibi se in futurum significent: alteriusque vi-
tae hoc solicitius quaerant viaticum, quo minus restare viae vi-
debatur. Quae inanis certe cura sit, si mortui non resurgant.
Vt optime adeo procedat argumentatio Apostolica, quid faci-
unt, qui baptizantur occasione mortuorum, vel eo quod multi
moriantur leti ingruentis metu, si mortui non resurgunt, nihil-
que adeo superest post hanc vitam metuendum atque speran-
dum? Cui gemina plane Augustini sit argumentatio libro vi-
cesimo de ciuitate Dei, qua mortuos ad regnum Christi perti-
nere demonstrat. *Neque enim*, inquit, *piorum animae mortuorum* c. IX.
separantur ab Ecclesia, quae etiam nunc est regnum Christi. Alio-
qui nec ad altare Dei fieret eorum memoria in communicatione
corporis Christi: nec aliquid prodesset ad eius in periculis baptismum
currere, ne sine illo finiatur haec vita.

§. IX.

§. IX. Circa hoc doctiſſimi Viri Syſtema id primo monendum ſuccurrit, quod vſum praepoſitionis ὑπὲρ ſuo inſtituto conuenientem parum probauerit ſolide; in illis enim locis, quae adduxit, omnibus vulgatiſſimum ſuum ſignificatum obtinere illa rectiſſime dicetur, qua materiam, vel vt in ſcholis loquuntur *obiectum*, circa quod actio aliqua paſſioue verſatur, ſignificat. Vbi vero praepoſitio ὑπὲρ poteſt explicari *propter* vel *alicuius rei cauſa*, id in huiusmodi fit phraſi, vbi de emolumento aliquo ſermo eſt, conſtruiturque tum praepoſitio cum genitiuo vel rei quae ſit emolumento, vel perſonae cui emolumentum quaeritur. Talia ſunt, quando dicimur συμβουλεύειν ὑπὲρ τινὸς, *propter aliquem* vel *alicuius gratia*, hoc eſt *eius commodi cauſa conſultare*, ὑπὲρ ἐνδοξίας τι ποιεῖν *gloriae acquirendae ſtudio aliquid facere*, vt alia eius generis innumera taceam. Simpliciter vero occaſionem et cauſam qualemcunque notat quidem praepoſitio latina *propter*, et Graeca διὰ cum accuſatiuo iuncta, de praepoſitione ὑπὲρ exempla allata minime me conuincunt. Sicque nondum obtinuit Harduinus, vt ſuae ſententiae conuenire videatur cum regula, quam ipſe praeſcripſit ſecunda, quae vim vllam verbis inferri prohibet, nec latinarum modo vocum ſignificationi ſed Graecarum inprimis interpretationem accommodari iubet. Verum et rurſum in eandem regulam impingit, interpretatione vocis νεκρῶν, quam certe mihi non facile adhibiturus videtur, qui peſtem atque mortis imminentis metum velit ſignificare, neque τῷ φόβῳ τῶν νεκρῶν, qua phraſi explicat phraſin Apoſtolicam ὑπὲρ τῶν νεκρῶν facile dixerit quis, pro mortis imminentis a peſte metu; alius enim metus mortuorum eſt, alius metus mortis vel a morte. Omnium minime in argumentatione aduerſus hoſtes veritatis locum id habere poteſt: nec exiſtimandum tanti viſum Apoſtolo Rhetoricum ornatum, quem in earundem occurſu, ac ſono quodam, et colliſu vocum hic quaerit Harduinus, vt ſermonis propterea neglecta perſpicuitate genus dicendi plane inuſitatum adoptaret. Nonne enim multo magis erat procliue dicere τί ποιήσουσι οἱ βαπτιζόμενοι διὰ τὸν λοιμὸν, vel διὰ τὸν τοῦ θανάτου φόβον, vel ſi omnino Harduino adeo videatur neceſſarius vocum earundem concurſus, διὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ νεκροὺς etc. §. X.

§. X. At et argumentatio Apostoli, quod iuxta VIII Regulam monendum, non nimis firmiter procedit ex mente Harduini. Si illum enim audiamus, ita argumentantem habebimus Apostolum: Si mortui non resurgunt, stolide faciunt, qui pestis tempore ob mortem imminentem baptizantur. Cuius propositionis nexum ita probaret; quoniam nulla caussa esset cur baptizarentur, finienda per mortem hac vita nisi eo sibi reuicturis futurae vitae emolumenta parari possent. Annon respondisset Hymenaeus: totum se concedere argumentum, perperam scilicet agere eos, qui hoc fine in periculis baptizentur, vt suis corporibus ἐν ἀναστάσει restituendis prospiciant, cum diserte ille finis et vsus baptismo nunquam in eius institutione fuerit praefixus, qui ipse sit resurrectio. Vel etiam negare poterat consequentiam Hymenaevs, atque ad eius probationem respondere, imo vero in baptismo tum maxime resurgere voluisse homines, vt noua vita, hacce per baptismum resurrectione, inchoata, Deus permoueretur ad mortem imminentem auertendam: quemadmodum et Niniuitae depellendi exitii causa poenitentiae baptismum subierint, quo etiam obtinuisse, vt seuerissima Deus Iudicia suspenderet, videantur.

§. XI. Iam de Ioannis Clerici dispiciendum sententia est. Ille in verbis Pauli Praepositionem ὑπὲρ idem valere vult, quod ἀντὶ, quod *vicem* alicuius notare triuiale existimat. Ne tamen sine graui autoritate affirmare id videatur, ad Dionysii Halicarnassaei locum prouocat, en illum: ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων ἐν τῷ πρὸς Ἀντιάτας πολέμῳ στρατιωτῶν ἠξίου ἑτέρους καταγράφειν. PRO MORTVIS, hoc est in locum mortuorum, *in bello contra Antiatas, militibus statuerunt alios conscribere.* Geminum plane illi locum Apostoli nostri esse censet τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, esse enim horum sensum: si nulla esset resurrectio, quid fieret iis, qui quotidie, tametsi vident Christianos propter fidem occidi, alacriter tamen baptismum suscipiunt, vt in Ecclesia Christiana locum mortuorum suppleant. Similique argumento Vir doctus probari posse militiam non esse sine praemio existimat: Si nulla essent praemia militiae, cum tot

Ant. L. 8. p. 553.

C milites

milites quotidie occidantur, quid facerent illi, qui mortuis sufficiuntur, et nomen militiae dant, vt mortuorum locum obtineant?

§. XII. Equidem pro noua non venditat hanc sententiam suam Vir κριτικώτατος, dicit enim *eorum* sibi maxime probari sententiam, qui ὑπὲρ hic idem esse velint, quod ἀντὶ: adeoque videtur indicare, viae quam ipse sequitur Duces, sese habere. Eos vero cum nos ignorare penitus non inuiti fateamur, vitio nobis speramus haut vertet vel ipse Vir clarissimus, vel alii quod ille nobis huius sententiae allegetur autor, cui tot alia praeclara inuenta debemus. Cognata forsan videri posset Tremellii interpretatio: qui ὑπὲρ explicat *praeter* hoc modo: *Sed quid illud* super mortuis? *Illud continuationis siue transitionis est, tanquam si diceret Paulus: Vbicunque fuit Euangelium, plurimi obdormierunt in Christo hac fide, consilio & fine, etiamque in Ecclesia vestra vt modo ostendimus. Quod si sancti illi Viri, qui hactenus obiuerunt mortem, sua expectatione & fide delusi sunt, quid ergo a superstitibus idem amplius agitur, cur ita adhuc pergitur in Ecclesia, et qui nunc viuant mortuos in eodem officio persequuntur, si inania sunt omnia? Haec vocis* ὑπὲρ *et super significatio Graecis et Latinis auribus non insolens, sed de ea Grammatici viderint. Liuius*: super bellum annona premente i. e. praeter, & *sexcenta alia.* Eadem B. Hulsemanni nostri visa quibusdam fuit sententia: Quae an cognata Clerico festinanti suae visa fuerit nescio, eadem certe non est. Nisi forsan, quod mihi probabilius, Vir doctissimus ea tantum ex parte sese alios sequi profiteatur, qua ὑπὲρ aequipollere apud Apostolum praepositioni ἀντὶ statuit: Certe enim hac ex parte ὁμοψήφους habet omnes illos, qui Paulum respicere putauere ad baptismum, quem viui pro mortuis, vel vice mortuorum, antequam sacro illo lauacro tingerentur decedentium, suscipere solebant: quod Marcionis inprimis sectatoribus tributum fuisse constat ex Chrysostomo et Harmenopulo. At illi, quoad cetera longissime a Clerico discedunt, vt adeo pro noua omnino ea quam ipse proposuit sententia debeat haberi.

Vindic. p. 48. §. 4.

§. XIII.

§. XIII. Verum siue noua illa sit siue vetus, quid de ea nobis videatur, modeste nunc edisserendum. Primo itaque dubito, an satis conuenienter dici possit *baptismo* ad sacra religionis nostrae mysteria initiatos, succedere in locum eorum, qui antea decesserunt, quemadmodum nouus miles scribitur in locum variis mortis generibus extincti veteris. Certe enim, qui baptizatur, non vt suppleat locum decedentis, baptizari dici potest, quo etiam viuo et superstite sacris istis initiari nihil eum prohiberet. Sicque adeo huic interpretationi obstare regula nostra septima videbitur. Indeque disparitas quaedam admittatur necesse est inter phrasin Dionysii et Apostoli. Deinde nescio an ideo quoque haec locutio locum habeat, quod non id agatur a suscipientibus baptismum praecise, vt loca defunctorum in Domino in Ecclesia militante compleant, sed vt suae saluti, quaecunque illa sit, consulant; qua ratione non contra VII tantum peccaretur regulam, quae argumentum peti iubet ex eo, quod indoli institutioni et scopo baptismi maxime est conueniens: Verum etiam contra VIII quodammodo, certe enim argumentum non feriret eos, qui dicerent, hoc fine se baptizatos non esse, vt vices martyrum supplerent, similibusq; cruciatibus ipsi etiam morti se redderent obnoxios, idque sibi praeter intentionem, ac quod in scholis dicitur per accidens euenire. Adeoque ab eo, quod non faciant ipsi, vel facere non intendant, argumentum haut posse peti contra ipsos. Forte itaque paulo aliter construendum argumentum, et quidem ita: Quid, faciunt illi, qui baptismum, quacunque etiam intentione, suscipiunt, atque sic iisdem, quibus Martyres beate in Domino defuncti fatis se exponunt, vt adeo phrasis βαπτίζεσθαι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν non intentionem sed euentum notet. At hac ratione habebimus argumentum plane geminum sequenti, *quid est, quod periculis mortibusque nos omnes quotidie simus expositi?* Quod tamen argumentum luculenter distinguit a praecedente particula καὶ, quae superaddendi facultatem habet, atque praecedentibus id quoque, quod iam tum nectitur argumentum, accedere indicat. Vt taceam

ceam, verosimile haut esse, in breui adeo et contentiosa disputatione idem bis repetiisse Apostolum.

§. XIV. Vltima, quam hic examiuandam duximus sententia, non noua est, vt quam olim iam placuisse haut paucis ex Epiphanio constet, et post illa tempora approbasse autor Commentariorum, quae sub Ambrosii nomine habemus, Walefridus Strabo, Haymo, Anselmus, Petrus Lombardus, Thomas Aquinas, Franciscus Titelmannus, Isidorus Clarius, Erasmus Roterodamus Caesar Baronius et alii videantur. Quemadmodum ex Reformatis quoque Zwinglius, Bullingerus, Hyperius, Martyr, Musculus, Camero, Deodatus, Schotanus, Iacobus Laurentius eam amplecti non dubitauere. Quibus accedunt magna in republica litteraria nomina, Scaliger in Epistolis duabus ad Thompsonum, Christophorus Iustellus in notis ad Canonem Ecclesiae vniuersae LVII, Hugo Grotius in annotationibus ad Consultationem Cassandri, et animaduersionibus pro notis hisce, et Ludooicus Crocius in syntagmate Theologiae. Nec displicuit illa Danhauero nostro in Christeide, Mysteriosophia et tractatu de idea boni interpretis, Calouio in Commentariis ad hunc locum, Calixto in tractatu de resurrectionei, et Dreiero in disputatione de purgatorio, vt alios taceamus. At defendere haut ita pridem illam sententiam, nouisque ornamentis gratiam illi conciliare conati sunt ex Reformatis Vir doctissimus Io. Markius, & ex Polonis fratribus Samuel Przipcouius. Nempe omnibus illi aliis sententiis praeferendam eam esse statuunt, quae ad receptam aetatis suae praxin Paulum respicere existimat, qua ex nonnullorum instituto, baptismus a viuentibus suscipiebatur seu loco seu simpliciter bono defunctorum. Quam tamen Helenam suam vt pingant denuo atque ornent diuersas imo aduersas plane vias inire Viris Doctissimis visum fuit, Przipcouio vel errorem tolerabilem, vel errorem plane non fuisse illum pro mortuis baptismum defendente, Markio pro superstitioso et ab Haereticis vsurpato quidem habente illum, Apostolum tamen salua veritate argumentum κατ' ἄνθρωπον ex eo desumere potuisse existimante.

Haer. 28.

ad ann. 57. sect. 166.

Ep. 236. sq.

Christ. p. 446. Mysterios. p. 365. de Id. p. 144. §. 25.

§. XV.

§. XV. Antequam vero ad ſpecialem vtriusque ſententiae deueniamus diſcuſſionem, praeiudicialis, vt voce ICtorum vtamur, erit examinanda quaeſtio, an huiusmodi baptiſmum pro mortuis in prima Eccleſia vſitatum fuiſſe, vllo idoneo probari valeat argumento. Id enim ſi fieri nequeat precaria certe erit certitudo ſententiae, quae aliquid reſpexiſſe Apoſtolum, quod eo tempore vſitatum fuiſſe haut conſtet affirmauerit. In more vero illo ex antiquitatibus Eccleſiaſticis deducendo non multum ſibi operae ponendum eſſe exiſtimauit Przipcouius, ſufficere ſibi exiſtimans affirmaſſe, *quod non defuerint in Eccleſia, qui pro mortuis hoc eſt loco et vice mortuorum baptizarentur.* Diligentior ea ex parte Cl. Markius extitit. Cui primi argumenti loco ipſum Apoſtoli locum, de quo nobis ſermo eſt, adducere placuit. *Ille enim*, inquit, *ſecundum primum et clariſſimum verborum ſenſum diſerte illud tradit.* At neſcio, an hac ratione petitionem principii non comittat vir doctiſſimus, hunc enim primum et clariſſimum verborum Apoſtoli ſenſum eſſe negabunt, quibus alia placet quam ipſi ſententia. Quod enim addit maiorem viris Θεοπνεύστοις notam inuri non poſſe, quam ſi fides ipſorum ab hominum ſimili traditione ſuſpendatur, aut ſaepius repetita narratione aut fallente probabilitatis ſpecie: nec minus propterea fidrm mereri Herodis infanticidium, ſtellam Magis praelucentem aliaque ἅπαξ λεγόμενα, quod aliorum ſcriptorum teſtimonio deſtituantur; id omne vtraque manu nos concedimus, etiam vbi de hominibus minime Θεοπνεύστοις ſermo eſt: verum huic loco minus opportuna illa eſſe exiſtimamus. In iſtis enim quidem poſtquam de ſenſu verborum conſtiterit indubitate, tale quid dicere voluiſſe ſcriptorem intelligimus, quod alio quidem ſuffragio muniatur nullo, ſed ab eo ſolo obſeruetur. Hic vero, vbi de ſenſu verborum ſub iudice adhuc lis eſt, argumentum petere pro decidenda quaeſtione facti ex verbis forte non recte intellectis, et ex ipſo iſto facto verba poſtea explicare, quod pace Viri doctiſſimi dixerim, non tantum eſt principii petitionem, ſed et circulum in argumentando committere.

§. XVI. Quae vero iungit illi argumenta alia duo, alterum de-

desumtum ab eo, quod aliis grauissimis erroribus eo tempore laborauerit Ecclesia Corinthiaca, vt ex ipsis Pauli ad eam epistolis pateat, vt impossibile adeo non sit, hoc quoque eam fuisse contaminatam: Alterum ab eo, quod facilis oppido sit in talem errorem prolapsus, quandoquidem nihil magis homini sit familiare, quam amore ferri in defunctos, ad eos iuuandos, sibique non ad suam tantum, sed et aliorum salutem tribuere efficaciam, quod videre liceat in gentilium sacrificiis, eorum pro mortuis suffragiis, ac maiorum commendatitiis precibus; eorum vtrumque tale est, vt in quaestione facti, qualis haec nostra est, exiguam vim obtinere queat, in quibus argumentum ab eo, quod potest esse, ad id, quod factum reuera est, nunquam admittitur, sed vnicum relinquitur cognoscendi principium, quod fidem mereatur testimonium.

§. XVII. Verum nec eo destitui vult videri Vir doctissimus. Sane enim exploratum esse Seculo post Christum natum secundo inter Marcionitas receptum pro mortuis fuisse baptismum. Verum ponamus de Marcione certo constare pro mortuis viuos eum baptizari instituisse, an vero ex eo, quod institutum primum fuit a Marcione, cuius aetas in Hadriani et Antonini Pii tempora doctissimis nostri aeui Chronologis Pearsono et Dodwello ostendentibus, incidit, ad aetatis apostolicae mores nobis licebit argumentari. Imo vero inquit Marckius, multa ex Simonis schola habuit Marcion, atque adeo baptismum quoque fortassis illum pro mortuis. Ast vnde est quaeso, quod nemo vnquam veterum etiam, vbi copiosissime de Simone agunt, hunc eius errorem commemorauerint? Vnde est, quod hi ipsi, qui ad talem superstitionem trahere conabantur Pauli locum, Simonem non potius quam Marcionem nominauerint? Praeterea nec constat satis, an Marcionitis talis baptismus vsu fuerit receptus. Certe enim Chrysostomi solius autoritatem hic agnoscere verentur Viri docti; Tertulliani vero loca in eam rem vulgo allegari solita ex Libro de resurrectione et quinto contra Marcionem, rem non euincere, dudum iidem ostendere. Nec firmiter rem probare, quem Vir summus Sebastianus Schmidius ex libro IV contra Marcionem adduxit locum, vbi Marcion dicitur *baptismum morti vel repudio servare*

Pearson. Vind. Ignat. P. II. p. m. 372. et Dissert. II. de Succes. R. Pontif. c. 8. Dodvv. in additam. p. 245. et Dissert. III. in Iren. §. 13.

c. 48.
c. 10.
c. 9. 10.
c. 11.

vare, solide monstrauit summe Reuerendus Ittigius noster, qui sensum illius loci hunc esse indicauit: Marcionem in coniugio viventes ad baptismum non admittere, adeoque morti vel repudio baptismum seruare, hoc est eos, qui semel coniuges essent facti non baptizare nisi vel mortuo coniuge vel per *ἀποςάσιον* dimisso coelibatui fuerint restituti. Firmat id Vir doctissimus ex loco parallelo ex Libro primo aduersus Marcionem: *non tingitur apud illum caro nisi virgo, nisi vidua, nisi coelebs, nisi diuortio baptismum mercata.* Imo ipse contextus loci, quem B. Schmidius allegauerat, id firmat: dicit enim in praecedentibus Tertullianus, *neminem tingi a Marcione, nisi coelibem aut spadonem*, postea vero eos, qui tales non fuerint, nullam baptismi spem habere dicit, nisi quam *mors vel repudium* ipsis reliquerit, quorum scilicet alterutrum coelibatus priuilegium ipsis reddere valeret. Tertullianus itaque nihil hic Marcioni tribuit, quem tamen pariter ac ceteros antiquos Patres omnes, hunc Marcionis naeuum dissimulasse nemo sibi facile persuadeat. Concedam, inquiet Markius, attamen quorumcunque fuerit ille pro mortuis batptismus, viguit saltem in Ecclesia Tertulliani aeuo, eius enim diserte mentionem in libro de resurrectione fecit, et quinto contra Marcionem. Hoc vero etiam fateor, meminit; sed meminit eis ipsis locis, quibus ob oculos habet Paulinum, de quo agimus, dictum, quod parum dextre interpretatus, Apostolicis temporibus, qui talem baptismum exercerent, extitisse supponit. Inde neminem habet, quem ex illa haeresi nominet. Imo quod imprimis notari velim, non tanquam certam proponit hanc ipsam sententiam suam, sed subdubitans, nullum aliud eius fundamentum se habere luculenter innuens, nisi istam, quam locus Apostolicus sibi fecerat, suspicionem. Certe ita loquitur in libro de resurrectione: *Si autem quidam baptizantur pro mortuis (videbimus an ratione) certe illa praesumtione hoc eos instituisse contendit, qua alii etiam carni, vt vicarium baptismum profuturum existimarent, ad spem resurrectionis, quae nisi corporalis non alias hic baptismate corporali obligaretur.* Quae verba Africani styli tenebris obscurissima si paucis explicuerimus non sine ratione nos paulo ante dicta effutiisse patebit. Nempe geminam

De Haeres. Sec. II. Sect. II. c. VII. §. 17.

c. 29.

nam Tertullianus habebat ob oculos phraseos : βαπτίζεσθαι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν interpretationem; altera ea fuit, quam Markius sequitur; altera, qua putabat, eam significare baptismum *propter carnem, propter corpus* et in corpore suscipere; vt νεκροὶ ipsi sint *corpus*, quod tingitur aqua baptismi. Posteriorem hanc sententiam
c. X. luculenter proponit et tuetur in libro V ad versus Marcionem, vbi reiicit sententiam priorem, quae Apostolum respicere dicit ad superstitiosum pro mortuis baptismum : *Noli inquit Apostolum nouum statim auctorem aut confirmatorem eius denotare, vt tanto magis sisteret carnis resurrectionem, quanto illi, qui vane pro mortuis baptizarentur, fide resurrectionis hoc facerent. Habemus illum alicubi vnius baptismi definitorem. Igitur et pro mortuis tingui est PRO CORPORIBVS tingui; MORTVVM ENIM CORPVS ostendimus.* Iam itaque in libro de resurrectione, istud fidei Christianae mysterium ex loco Apostolico firmaturus, dicit baptismum pro mortuis, quomodocunque illum interpreteris, solide resurrectionem probare. Si enim quidam baptizentur pro mortuis, (quod non affirmat Tertullianus, sed in medio relinquit, an iure tamen id fieri possit, deinceps se examinaturum dicit) certe eandem ob causam id eos necessario facere, ob quam alii CARNI, baptizentur, hoc est PRO CORPORIBVS (sic enim Graeco idiotismo datiuo saepe *finem cui*, vt in scholis loquimur, significat), corporalem enim vtrosque baptismum subire, atque adeo illo spem resuscitandorum corporum profiteri : Vt proinde siue baptismum pro mortuis interpretere eum, qui in gratiam vita functorum suscipiatur, qualem in vsu fuisse Tertullianus neutiquam affirmat, multo minus ad eum ab Apostolo respici dicit; siue baptismum PRO CORPORIBVS, quod diserte probat, optime tamen procedere argumentum Apostoli euincat. Similiter ex altero Tertulliani loco nullum pro more illo baptizandi pro vita functis, siue Apostolorum siue Tertulliani aeuo, elicies testimonium. En
Adu. Marcion. L. V. c. 10. illum : *Quid ait* (Apostolus) *facient qui pro mortuis baptizantur, si mortui non resurgunt? Viderit institutio ista, Kalendae si forte februariae respondebunt illi pro mortuis petere.* Vbi ante omnia moneo, suspectam mihi esse vocem *petere*, forte ex abbre-

viata

viata vocem *baptizare* ſcribendi ratione illa nata fuit : quo admiſſo in procliui ſenſus ; nempe : ſi ei, quod Apoſtolus innuit per phraſin *baptizare pro mortuis* reſpondent Kalendae Februariae, quibus gentiles pro mortuis officio defungebantur, viderit inſtitutio iſta quomodo ſe tueatur. Si tamen *petere* retinendum, aequipollere dicerem *τῷ baptizari*, quoniam qui pro mortuis baptizabantur, hoc ipſo aliquid pro iis *petebant*, fierique ad ſolennes gentilibus phraſes *petere* et *poſcere februa* alluſionem. Hac igitur ratione patet, nullum firmum teſtimonium ex Tertulliano peti poſſe, quo vel Apoſtolico vel ſuo aeuo, ſiue inter Marcionitas, ſiue alios quoscunque ritum baptiſmum pro defunctis ſuſcipiendi vſitatum fuiſſe probetur. Cumque adeo nemo plane veterum qui ex inſtituto Marcionis errores recenſuere, huius inſtituti ipſius mentionem fecerit, facile patet, quid de Chryſoſtomi teſtimonio, quod coeco obſequio amplexi Theophylactus et Conſtantinus Harmenopulus fuere, ſit ſtatuendum, qui eloquentia magis quam rerum ſe multo antiquiorum cognitione celebritatem nominis fuit indeptus. Sed in Cerintho adhuc, vt moris huius veſtigia in primaeua oſtendat Eccleſia, aliquid Viro celeberrimo praeſidii ſupereſt. De eius enim ſecta diſerte Epiphanius teſtatur, ſi aliqui ante baptiſmum in ea decedant, *ἄλλους ἀντ' αὐτῶν εἰς ὄνομα αὐτῶν βαπτίζεσθαι*, *alios in vicem illorum* vel *nomine ipſorum baptizari.* Verum hanc ipſam traditionem ſuam obſcuro et incertiſſimo rumore niti, ne ipſe quidem diſſimulat Epiphanius, ab eis haut dubie, qui meliorem verbis Pauli ſenſum inueniri poſſe deſperarent, profecto.

c. 12.

Haer. 28.

§. XVIII. Verum ſatis de *praeiudiciali*, quam diximus, quaeſtione. Id quod cum maxime contra ſententiam a Viro doctiſſimo denuo defenſam vrgeri ſolet ab omnibus, quotquot in alias ſententias diſceſſere, quomodo removeat, paucis videamus. Nempe a moribus improbis, ſuperſtitioſis, nullo fundamento ſubnixis Apoſtolum argumentum ſumſiſſe, oppido eis videtur inconueniens. Contra haec vero excipit Vir doctiſſimus; *Dum alia praeceſſerunt, dum ipſius Dei reuelationibus fides hic omnino nititur: dum a Saluatoris, capitis, Domini reſurrectione primo eam arceſſit, nihil obſtat, quo minus inter alia argumen-*

ta et hoc ad hominem, vt vocant, vtatur. Verum inuertere
hoc argumentum haud forsan immerito possemus. Cum solida
scilicet adeo et firma argumenta, suppeterent, ad tale, quod falsa
imo inepta persuasione niteretur, confugere, a prudentia Aposto-
lica videtur alienum. Sed non inusitatum, inquit Vir doctissi-
mus, diuinis Scriptoribus illud argumentandi genus. *Sic pru-*
Luc. XVI, 8. *dentiam Christianam Saluator ex Oeconomi iniustitia elicit.* At,
quod pace eius dixerim, plane id exemplum rei, de qua agitur,
est dissimile. Non enim hic ex falso praesupposito conclusio
infertur, sed a simili procedit argumentatio; Sicut mundani
homines, dum fauet occasio, omnes animi neruos intendunt, ut
conseruationi suae prospiciant; ita filiis lucis hoc maiorem curam
esse impendendam, vt solida et vera emolumenta sua procurent.
VIII, 19. Nec felicior est in eo, quod *simile quid facere Esaiam* putat, *qui*
obedientiam Deo debitam a profanarum gentium idololatria
deducat. Certe enim, licet concedam, quod non necesse est,
per עם *populum* gentes profanas, non ipsum populum Isra-
elis intelligi, hoc tamen negari non poterit, proponi rem, quae
recte se habeat in se, vitium tamen adhaerens habeat. Nempe
vt populus Deum suum interroget potius quam mortuos bene
se habet, quod verum Deum non colat, id ex vitio est ipsius.
Argumentatio autem non ex eo hic procedit, quod est in vitio,
verum ex eo, quod rectum est: certe enim id reprehendi non po-
test, vt quemcunque populus aliquis credat Deum, eum potius
quam mortuos consulat. Multo minus in ceteris, quae Vir
doctus congerit, aliqua cum argumento Apostoli, quod ille hic
Rom. II. III. statuit, aliqua intercedit analogia. Certe enim Paulus neque
Rom. VI, 19. damnabilitatem nostram et Dei gratiam ex multiplici omnium
Rom. XI, 27. impietate illustrans, nec pietatis zelum et seruitutem peccati
Act. IV, 11. aut Dei iustitiam et hominum incredulitatem sibi opponens in-
vicem, nec gloriam Christi in reiectione Iudaeorum ostendens,
conclusionem deducit ex falsa sententia, vel ritu absurdo, sed ta-
men recepto. Verum vel a pari, vel a minore ad maius, vel
ab antecedente ad consequens argumentatur, vel opposita ponit
iuxta se inuicem. Praeterea omnino illo argumento ad homi-

men

nem non opus fuisse apud fideles, quibus inscripta haec epistola fuit, videtur. Si vero, quod putat Vir clarissimus, id egit Apostolus, vt ipsis suppeditet modum, proprio adversarios conficiendi gladio; certe requirere prudentia etiam communis videbatur, vt ne argumentum hoc reliquis, ex solidis procedentibus principiis, sine ulla distinctionis nota misceretur, quod certe et perturbationi bene sentientium, et ἑτεροδόξων peruersitati poterat suppeditare occasionem: quemadmodum Marcionitas, hunc ipsum baptizandi pro mortuis viuos errorem, isto Apostoli loco firmasse Chrysostomus existimauit.

§. XIX. Cumque adeo omni eruditione sua Vir doctissimus, nobis quidem nondum, quod ingenue sentimus, nullo ἀνθολκῆς studio ducti, persuaserit, contra Regularum bonae interpretationis a nobis propositarum III, V, VII, et IX, sententiam ipsius non pugnare; opus esse haut existimo, vt de commodis, quae hanc sententiam habere existimat, prolixius disseram. Si enim obstacula ea habeat satis valida, quae aliam sententiam non premant, cui omnia ista commoda non minus competant, imo forte etiam maiora; alteram illam sententiam praeferendam esse, nemo paulo aequior iudex facile dubitabit.

§. XX. Superest, vt de Samuelis Przipcouii commentis paucis denique dispiciamus. Ille itaque vt facilius persuadeat, nil aliud hic quam baptismum vice mortuorum susceptum esse intelligendum, eorumque argumento, qui indignum Apostolo iudicant ex errore ducere argumentum, satisfaciat, hunc ipsum pro mortuis baptismum nihil vitii habere defendit, Hugonis Grotii, vt puto, insistens vestigiis. *Nolim enim*, inquit ille contra Riuetum, *credat Riuetus Apostolos argumentum sumsisse a moribus improbis, minime id conueniebat ei Spiritui, per quem ducebantur.* At viam se inuenisse magis expeditam putat Przipcovius, qua ostendat improbum illum morem minime fuisse. *Poterat*, inquit, *ceremonia ista esse in Ecclesia absque vllo errore, hoc est absque illa opinione, quod mortuis post fata illorum prosit aliena pietas. Baptismus enim aquae est externum et quasi ceremoniale signum, quod aliquis ad populum*

Christi adiunctus sit, quod ipsum per se et nude, absque ea, cuius externum est signum, hoc est vera et reali ad Christi populum accessione, quae fit per regenerationem, baptizato non prodest. Natura tamen sua etiam ita consideratum illud signum aedificationi Ecclesiae prodest, cuius oculis palam fit, populum Christi incremento suo augeri, et exemplo eorum, qui per hoc externum signum ad Ecclesiam accessisse perhibebantur, poterant multi alii ad idem faciendum inuitari. Verum an baptismus salua institutione adhiberi possit in viuo, vt signum tantum sit, mortuum in Ecclesiae communione decessisse, Theologi viderint. Nec video, quid opus Ecclesiis ioculari illo baptismo fuerit, cum ex eo satis quod coetus Christianorum frequentaverit, quod pia simplicitate Euangelium amplexus fuerit, quod fructus fidei ostenderit aliquis, prima ista Ecclesiae aetate, qua noscebant se inuicem facile ἐν ταῖς κατ' οἶκον ἐκκλησίαις congregati Christiani, affatim constare potuerit, in Ecclesiae communione aliquem diem obiisse. Saltem tale quid vsitatum ea aetate fuisse, idonea ratione nulla poterit probari, vt adeo contra Regularum a nobis propositarum *VII.* pariter ac *V.* peccasse illa Przipcouii interpretatio videatur.

§. XXI. Superest, vt quod nobis in tanta sententiarum varietate probabilissimum videatur paucis edisseramus. Verba itaque τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, simplicissime vertimus, *quid facient illi, qui baptizantur pro mortuis?* Intelligimus autem per baptismum, eum qui proprie sic dicitur, Sacramentum scilicet nostrae initiationis. Per τοὺς νεκροὺς intelligimus Iesum Christum pro nobis mortuum. Βαπτίζεσθαι vero ὑπὲρ τῶν νεκρῶν erit baptizari propter Iesum Christum, vt nomen eius et professionem suscipiamus, et beneficiorum eius reddamur participes, Nec nulla vel ita quoque vis erit, quam video magnopere vrgere nonnullos, articuli *οἱ*. Sensus scilicet est, *quid facient, quotquot baptizantur in nomine Iesu Christi,* vel *hi ipsi*, qui per baptismum initiari se sacris religionis nostrae patiuntur?

§. XXII. Hanc sententiam vt tanquam probabilissimam persuadeamus, impedimenta ante omnia sunt remouenda, quae re-

remorari assensum poterant videri. Maximum esse videtur pluralis numerus in voce *νεκρῶν*. At quid illa in sacris numeri *ἐναλλαγῆ* frequentius? Sic de Herode, qui modo occubuerat, Matthaeus Euangelista: *τεθνήκασιν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου* *Mortui sunt, qui insidiabantur vitae pueri.* Matth. II. Sic Esaias Messiam במותיו in *mortibus suis* h. e. in morte sua positum fuisse cum Es. LIII. diuitibus ait, emphasin et sermonis secutus sublimitatem. Cui minime dissimile id, quod habet Apostolus, qui *νεκροὺς* Christum dicit, qui morte obierit, maxime vt ita loquar lethali, qui ita sit mortuus vt nemo magis. Simili ratione in epistola ad Hebraecs Sanctuarium coeleste *κρείττοσι θυσίαις* sanctificari dicitur, hoc Hebr. IX, 23. est *sacrificio Christi*, cuius certe reiterationem et multiplicationem, male fecerit quicunque ex hoc loco voluerit colligere. Ὑπὲρ τῶν νεκρῶν igitur, hoc est *ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ βαπτίζεσθαι* idem est ac *εἰς αὐτὸν in ipsum*, vel *propter ipsum*, vel *in nomine ipsius b.:ptizari.*

§. XXIII. Suspicionem eius rei aliquam facere poterat, quod Apostolus cum emphasi addit *εἰ ὅλως οἱ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, si mortui omnino nulli resurgunt*, quod esse poterat indicio non quosuis mortuos eum respicere, sed quosdam vel aliquem ex illis eximium, a quo argumentum ducat. Planissime autem illam coniecturam firmatam habebimus, si toti orationis Apostolicae nexui paulisper attendamus. Nempe *generale Apostoli argumentum* desumtum est *a resurrectione Christi*, quod variis deinde *προσλήμμασι* fortius vrget, atque ita conclusionem suam plane inuictam reddere conatur. Proponit generale suum argumentum commate XII. verbis planissimis: *Si Christum annunciamus ex mortuis resuscitatum, quomodo mortuorum resurrectionem vestrum nonnulli negant? Si mortui enim non resurgunt, Christum quoque non resurgere necesse est, vt qui mortuus reuera sit.* Consequens istud absurdum esse, iam porro ostendit Apostolus, *Primo* quidem ex eo, quod, si illud admittatur *doctrina Euangelii* quae contrarium doceat, mera futura sit impostura, quae tamen virtute diuina et tot miraculis sit confirmata com. XIV. XV. XVI. *Secundo* consequentis huius absurditatem ostendit ex eo, quod sic vana sit futura *fides* nostra, quod ex praecedentibus luculen-

 ter

ter consequitur com. XV
actum sit de credentibus,
futurorum esse, spem aute
niti, quam ob causam, d
futurae, cum resurrectior
Inde *quarto* irritum quo
re ostenditur, si Christus
pter mortuum in gratiam
huc spectat istud εἰ ὅλως
quam ex absoluto negata r
sequentia, vt ne ipse quide
dest, si omnino mortui no
dicatur, nomen Mortuoru
to si Christus non resurgat
nes, quas pro eo subeant fi
ϑηριομαχῆσαι (hoc est *para*
pe qui in eo fuerit, vt in S
ctaculum vel condemnare
Act. XIX. ceret.) Imo et adhuc quoti
ratum esse, quod ita se h
su Christo gloriae expecta
scitato praemium laborun
facerem, si mortuus esset
tatus? Si ita res se haberet,
occidere breuem lucem,
dormiendam.

§. XXIV. Sic mihi
tatio Christo eiusque resu
tanquam centrum redire
δομῆς fundamentum, im
Quo certe admisso, non
nostra explicatio BAPTIS
lam non ex regulis Ph
plicari posse, faci
aequitat
*

com. XVII. *Tertio* inde, quod hac ratione plane
edentibus, nullaque *ſpes* eorum exiſtat, hanc enim
ſpem autem futurorum vnice reſurrectione Chriſti
cauſam, diligentisſime nexus ſpei noſtrae et vitae
eſurrectione Chriſti oſtenditur com. XIIX-XXIIX.
itum quoque et nullum *baptiſmum* noſtrum fo-
i Chriſtus non reſurrexerit; quid proſit enim pro-
in gratiam et in nomine mortui baptizari? Atque
d εἰ ὅλως νεκροὶ ὀυκ ἀναςήσονται. H. e. ſi valeat
to negata reſurrectione mortuorum deduximus con-
ipſe quidem Chriſtus reſurrexiſſe dicatur: quid pro-
mortui non reſurgant, et nec ille reſurrexiſſe quoque
Mortuorum in S. baptiſmo ſuſcipere? Denique *quin-*
on reſurgat, fruſtra quoq; eſſe παθήματα et *afflictio-*
o ſubeant fideles teſtes eius, fruſtraque adeo ſe θη-
oc eſt *paratisſimum fuiſſe*, vt beſtiis obiiciatur, quip-
rit, vt in θέατρον in quo ad horrendum iſtud ſpe-
ondemnaretur, vel reapſe produceretur, ſe conii-
huc quotidie *mori* ſe ait, hoc eſt ad *moriendum pa-*
od ita ſe habere iurat per illam, quam habet in Ie-
iae expectationem, a quo ſcilicet a mortuis reſu-
m laborum expectet. Cui vero bono hoc inquit
rtuus eſſet Chriſtus, ſi e mortuis non fuiſſet reſuſci-
ſe haberet, edendum eſſe et bibendum, mox enim
m lucem, indeque noctem eſſe perpetuam vnam

. Sic mihi tota igitur videtur Apoſtoli argumen-
usque reſurrectione inniti, vt omnia ad iſtud caput
m redire videantur, huiusque adeo etiam ὀικο-
ntum, imo λίθος ἀκρογωνιαῖος ſit Ieſus Chriſtus.
iſſo, non exiguam lucem et tota oratio, et robur
o BAPTISMI PRO MORTVIS accipiet, cui nul-
regulis Philologicis ſub initium propoſitis ap-
poſſe, facile Lectores cordatiores, pro ſua
aequitate iudicaturos confido.

* * * * * * * * *